

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 51/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou AK Pitoňáková, s. r. o., Slovenská 5B, Prešov, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Zuzana Pitoňáková, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/3/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/3/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Sťažovateľka je spolu so svojou sestrou [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobkyňa“) podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností – rodinného domu a pozemkov, ktoré sú zapísané na [REDAKOVANÉ] vedenom Okresným úradom, katastrálnym odborom Prešov. Rodinný dom je pre sťažovateľku obydľím, ktoré slúži na jej trvalé bývanie, iné bývanie nemá.

3. Žalobkyňa podala 22. januára 2019 na okresnom súde žalobu o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam smerujúcu proti sťažovateľke. V podanej žalobe navrhla zrušiť existujúce podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam a tieto prikázať do jej výlučného vlastníctva za náhradu vo výške 115 000 eur.

4. Okresný súd v napadnutom konaní vykonal štyri jednoduché procesné úkony postupne za sebou s odstupom cca 1 mesiaca (18. februára 2019 zaslal výzvu žalobkyni na zaplatenie súdneho poplatku, marec 2019 zaslal výzvu sťažovateľke na vyjadrenie k žalobe, 14. mája 2019 zaslal výzvu žalobkyni na podanie vyjadrenia k vyjadreniu sťažovateľky, 25. júna 2019 zaslal výzvu sťažovateľke na vyjadrenie k doručenému stanovisku žalobkyne). Následne v napadnutom konaní okresný súd 10. júla 2019 nariadil pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 2. septembra 2019. Ďalšie pojednávania okresný súd uskutočnil 30. septembra 2019, 28. októbra 2019 a 13. decembra 2019.

5. Počas súdneho konania žalobkyňa nepreukázala svoju solventnosť, a keďže by podľa nej v napadnutom konaní po zrušení podielového spoluvlastníctva iný spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva nehnuteľností ako nariadiť ich predaj a výťažok z predaja nehnuteľností rozdeliť neprichádzal do úvahy, sťažovateľka navrhla, aby okresný súd z dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam nezrušil a nevyporiadal. V tejto súvislosti sťažovateľka následne poukázala na to, že je starobná dôchodkyňa a onkologická pacientka, nehnuteľnosti užíva spolu s manželom, ktorý je taktiež starobný dôchodca a onkologický pacient, nie je vlastníčkou inej nehnuteľnosti, v ktorej by mohla bývať, a preto by predaj nehnuteľností predstavoval neprimeraný zásah do jej práva na obydlie a práva vlastniť majetok.

6. Okresný súd o žalobe žalobkyne rozhodol rozsudkom z 10. januára 2020 tak, že podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam zrušil a nariadil ich predaj s tým, že výťažok z predaja bude rozdelený medzi žalobkyňu a sťažovateľku.

7. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka 31. januára 2020 odvolanie. Okresný súd jej až 14. mája 2020 zaslal výzvu na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľka 5. júna 2020 požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov. Ďalší procesný úkon, ktorým okresný súd požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov (ďalej len „úrad“) o zistenie sociálnych a majetkových pomerov sťažovateľky, bol vykonaný až 3. decembra 2020. Hoci odpoveď úradu mal okresný súd k dispozícii už 7. decembra 2020, napriek tomu o spomínanej žiadosti rozhodol až uznesením vyššieho súdneho úradníka z 26. mája 2021, ktorým jej priznal oslobodenie od súdnych poplatkov iba nad sumu 1 000 eur. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka z 26. mája 2021 podala sťažovateľka 7. júla 2021 sťažnosť, o ktorej rozhodol sudca okresného súdu po uplynutí tri a pol mesiaca od jej podania 19. októbra 2021 tak, že sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov priznal v celom rozsahu. Uznesenie z 19. októbra 2021 nadobudlo právoplatnosť 3. novembra 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní argumentovala tým, že okresný súd

a) v predmetnej veci konal plynule len v období od 10. júla 2019 (nariadenia prvého pojednávania) do 10. januára 2020 (vyhlásenie rozsudku okresného súdu),

b) bezdôvodne v tejto veci nekonal plynule, napr. jednoduché procesné úkony na začiatku konania vykonával s odstupom jedného mesiaca, výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie zaslal sťažovateľke až po tri a pol mesiacoch, k zisťovaniu jej sociálnych a majetkových pomerov

okresný súd pristúpil až po uplynutí šiestich mesiacov po doručení žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, v dôsledku čoho došlo k predĺženiu napadnutého konania,

c) vykonával úkony, ktoré sú zbytočné a neefektívne a konanie bezdôvodne predlžujú, pričom v tejto súvislosti poukázala na to, že jej sociálna situácia podľa nej *prima facie* odôvodňovala priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v celom rozsahu, napriek tomu okresnému súdu trvalo rozhodnutie o jej žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov spolu až jeden rok a päť mesiacov,

d) aj dva mesiace po tom, ako uznesenie o oslobodení od súdnych poplatkov z 19. októbra 2021 nadobudlo právoplatnosť, bezdôvodne nepredložil spis v predmetnej veci Krajskému súdu v Prešove.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré dosiaľ nebolo právoplatne skončené.

10. Ústavný súd poznamenáva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno ich namietané porušenie posudzovať v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu (IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 225/05). Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú a) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, b) správanie účastníka súdneho konania a c) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

13. Z uvedených východísk vychádzal ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky v rámci označených práv.

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a skutkovej zložitosti veci, predmetom napadnutého konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o žalobe o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam. Z hľadiska predmetu tohto konania ústavný súd poznamenáva, že pre sťažovateľku ide určite o citlivú vec týkajúcu sa vyporiadania nehnuteľností, ktoré predstavujú

zároveň obydlie, v ktorom spolu so svojim manželom obýva. Okresný súd však v predmetnom konaní rozhodol rozsudkom po uplynutí jedného roka od podania žaloby, čo podľa ústavného súdu svedčí o tom, že skutková ani právna zložitost' tejto veci dôvodom predĺženia tohto konania nebola.

15. Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v správaní sťažovateľky nezistil také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali konštatovanie o ich vplyve na možný vznik zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu sťažovateľkou označených práv, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní.

17. V tejto súvislosti ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoj už opakovane judikovaný právny názor, že k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov môže dôjsť aj vtedy, ak konanie trvá (globálne) neprimerane dlhú dobu, a to bez ohľadu na to, či v posudzovanom prípade boli zaznamenané priet'ahy spôsobené postupom súdu. Inými slovami, k porušeniu uvedeného práva môže dôjsť aj vtedy, ak nedošlo v konaní k priet'ahom, a naopak, i keď k priet'ahom v konaní došlo, nemusí vždy ísť o porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej dobe, ak konanie ako celok zodpovedá dobou svojho trvania času, v ktorom je možné uzavretie konania spravidla očakávať (pozri k tomu rozhodnutia ESLP vo veciach Libanský v. Česká republika alebo Králiček v. Česká republika, obdobne I. ÚS 418/2014, tiež napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 154/03, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačuje takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažnosť spravidla odmieta ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05).

18. Vychádzajúc z ústavnej sťažnosti sťažovateľky, ako aj zo zistení ústavného súdu pri príprave predbežného prekovania, možno konštatovať, že okresný súd v napadnutom konaní od doručenia žaloby sťažovateľky (22. januára 2019) až do rozhodnutia vo veci samej (10. januára 2020) postupoval v podstate plynulo (body 4 a 6 uznesenia). Okresnému súdu však možno vytknúť postup pri vyrubení súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku podané sťažovateľkou, pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľky o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a pri predložení spisu v predmetnej veci spolu s podaným odvolaním príslušnému súdu (bod 7 uznesenia). Podľa zistenia ústavného súdu okresný súd 28. decembra 2021 postúpil spis v predmetnej veci Krajskému súdu v Prešove na rozhodnutie o sťažovateľkou podanom odvolaní.

19. Okresnému súdu treba vytknúť, že v napadnutom konaní nepostupoval v uvedenom rozsahu v súlade s požiadavkou na postup súdu bez zbytočných priet'ahov. Avšak doba trvania konania pred okresným súdom podľa názoru ústavného súdu *prima facie* nevybočuje z medzí ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti v takej miere, na základe ktorej by bolo možné konštatovať porušenie sťažovateľkou označených práv. Na samotnú dĺžku napadnutého konania mala vplyv aj epidemiologická situácia súvisiaca s ochorením COVID-19 (obmedzujúca okresný súd aj v nariadení pojednávaní), avšak uvedenú okolnosť nie je možné pričítať na ťarchu ani okresnému súdu, ani stranám sporu.

20. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené poukazuje aj na rozhodovaciai prax a judikatúru EŠLP v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

21. Podľa judikatúry ústavného súdu dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je aj absencia zistenia možnosti vysloviť porušenie označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, I. ÚS 117/05, I. ÚS 225/05, II. ÚS 272/06). Ústavný súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach tiež vyslovil, že zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných prietahoch (napr. IV. ÚS 343/04, III. ÚS 59/05, I. ÚS 455/2014).

22. Ústavný súd po komplexom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska predmetu konania, správania sťažovateľky a postupu okresného súdu, zohľadňujúc doterajšiu celkovú dĺžku napadnutého konania na okresnom súde, zohľadňujúc objektívnu nemožnosť nariadiť pojednávanie v súvislosti s opatreniami súvisiacimi s koronavírusom, ako aj skutočnosť, že okresný súd už vo veci rozhodol a vec bola 28. decembra 2021 predložená Krajskému súdu v Prešove, konštatuje, že doterajší postup okresného súdu v napadnutom konaní nevykazuje také ústavne relevantné nedostatky, na základe ktorých by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru, že doterajším postupom okresného súdu došlo k porušeniu sťažovateľkou označených práv.

23. S poukazom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. februára 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu